

URL : https://techno.24tv.ua/yak_uspishno_pereyti_na_distantnyiye_navchannya_dosvid_zaporizkogo_m_eduniversitetu_n1327586. (дата звернення: 04.11.2021).

7. Aristeidou M., Cross S. Disrupted distance learning: the impact of Covid-19 on study habits of distance learning university students. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*. 2021. Vol. 36, No. 3. P. 263-282.

URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02680513.2021.1973400?needAccess=true> (дата звернення: 04.11.2021).

8. Benitez R., Fernandez M., O'Connell D., Trueman Ch., Sheth P. Magic Quadrant for Unified Communications as a Service, Worldwide. *Gartner*. URL: <https://www.gartner.com/doc/reprints?id=1-249Z0P0Z&ct=200930&st=sb> (дата звернення: 04.11.2021).

9. Durres D., Toala R., Novais P. (2021) Emotion Analysis in Distance Learning. *Educating Engineers for Future Industrial Revolutions: proceedings of the 23rd International Conference on Interactive Collaborative Learning (ICL2020)*, Vol. P. 629-639.

10. Herskowitz N. Microsoft Teams recognized as a Leader in Gartner UCaaS and Meetings Solutions Magic Quadrants. *Microsoft – Official Home Page*. 2020. URL: <https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-365/blog/2020/11/23/microsoft-teams-recognized-as-a-leader-in-gartner-ucaas-and-meetings-solutions-magic-quadrants/> (дата звернення: 04.11.2021).

11. Serhan D. Transitioning from face-to-face to remote learning: Students' attitudes and perceptions of using Zoom during COVID-19 pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*. 2020. Vol. 4, No. 4. P. 335-342.

12. Spataro J. Microsoft Teams at 3: Everything you need to connect with your teammates and be more productive. *Microsoft – Official Home Page*. 2020. URL: <https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-365/blog/2020/03/19/microsoft-teams-3-everything-you-need-connect-teammates-be-more-productive/> (дата звернення: 04.11.2021).

Daszykowska-Tobiasz Jadwiga

Uniwersytet Rzeszowski

WYZWANIA SZKOŁY WYŻSZEJ – ORGANIZACJI UCZĄCEJ SIĘ CHALLENGES OF A UNIVERSITY – A LEARNING ORGANIZATION

Szkole jako organizacji uczącej się przypisuje się miano „szkoły jakości”. Określenie to jest nobilitujące, jednak pociąga za sobą również wiele wyzwań. Szkoła wyższa na miarę XXI wieku powinna podążać z duchem czasu, wychodzić poza dotychczasowe skostniałe struktury, otwierać sale wykładowe (wykorzystując nowe technologie), nie rezygnując przy tym z podmiotowej relacji: mistrz-uczeń, znosić bariery w dostępie do wiedzy dla wszystkich chcących się uczyć, włączać ich we współtworzenie indywidualnego toku kształcenia i przygotować na wyzwania przyszłości. Szkoła wyższa chcąc realizować najwyższe standardy akademickie jest zobowiązana do troski o mistrzostwo w wypełnianiu jej misji oraz realizacji wartości będących gwarantem humanistycznej wizji człowieka.

As a learning organization, the school is called the “school of quality”. This term is ennobling, but it also entails many challenges. A higher education institution for the 21st century should follow the spirit of the times, go beyond the existing fossilized structures, open lecture halls (using new technologies), without giving up the subjective relationship: master-student, remove barriers in access to knowledge for everyone who wants to learn, involve them in co-creating an individual learning pathway and prepare them for the challenges of the future. A university, wishing to implement the highest academic standards, is committed to care for mastery in fulfilling its mission and realizing the values that guarantee the humanistic vision of a human being.

Wprowadzenie

Słowo „szkoła” od czasu greckiego *schole* przeszło znaczną transformację. Szkoła jest definiowana jako budynek, w którym odbywa się proces kształcenia, może również

wskazywać na wykształcenie (jako wynik tego procesu) lub szkolnictwo, także kierunek w nauce, bądź instytucję oświatowo-wychowawczą. W znaczeniu strukturalnym szkoła to grupa społeczna, system społeczny, układ organizacyjny, który zespala reprezentantów dwóch pokoleń: nauczycieli i uczniów. To w szkole dokonują się nowoczesne procesy przekazu kulturowego (Kupisiewicz 2002: 232-233). Szkoła jest miejscem specjalnie zorganizowanym, w którym za pomocą wyspecjalizowanych czynności nauczania – uczenia się realizowany jest program kształcenia. To podejście wskazuje na rozumienie szkoły jako edukacji szkolnej (Kowolik 2003: 91). Najogólniej szkoła oznacza miejsce spotkania nauczyciela i uczniów w ramach realizacji przyjętych celów. W niniejszym artykule podjęto problem wyzwania współczesnej szkoły wyższej jako organizacji uczącej się.

Koncepcje szkoły

W literaturze przedmiotu występuje wiele koncepcji teoretycznych szkoły jako: systemu, instytucji, organizacji.

Autorzy stanowisk traktujących szkołę jako system (K. E. Boulding, D. Katz, R. L. Kahn, R. L. Ackoff) opierają swoje poglądy na ogólnej teorii systemów stworzonej przez L. von Bertalanffy'ego na gruncie biologii. Szkoła w ujęciu systemowym działa w oparciu o przyjęte wartości, normy i zasady. Traktowanie szkoły jako systemu wymaga uwzględnienia jej struktury wraz z wyłonieniem poszczególnych ról i wzajemnego ich powiązania, w wyniku czego tworzą całość, a także wzajemnie krzyżują się i zachodzą relacje ról (Gołaszewski 1977: 14; por. Schulz 1992: 42). Od jakości organizacji szkoły postrzeganej w kategorii systemu, zależy zdolność jego elementów do współpracy, przy włączeniu w nią ich wszystkich.

Źródłem koncepcji szkoły jako instytucji jest socjologiczna teoria funkcjonalna mająca genezę w organicyzmie A. Comte'a, H. Spencera, który ujmuje zjawiska społeczne w sposób czysto biologiczny. Przedstawicielami tej perspektywy teoretycznej są między innymi: B. Malinowski, R. Merton, T. Parsons, J. Alexander, N. Luhmann (Tillmann 2005: 118-119).

W literaturze nie ma jednoznacznego ujęcia szkoły jako instytucji. W. Okoń określa szkołę jako instytucję oświatowo-wychowawczą, w której specjalnie wykształcona kadra pedagogiczna która zajmuje się kształceniem i wychowaniem dzieci, młodzieży i dorosłych, adekwatnie do przyjętych w danym społeczeństwie celów i zadań oraz koncepcji oświatowo-wychowawczych i programów. Nadzór oświatowy, baza lokalowa, wyposażenie oraz zabezpieczenie budżetowe skarbu państwa, samorządów lokalnych itp. umożliwia realizację tego celu (Okoń 2001: 383). Z kolei R. Schulz podaje, że szkoła to instytucja organizacyjna będąca konieczną podstawą dla wszelkich procesów edukacji (Schulz 1992: 42).

Kwestie szkoły jako instytucji podejmowane są także w kontekście innych ujęć, np. teorii konfliktu, teorii interakcjonizmu. W instytucjonalnym ujmowaniu szkoły dominuje kontekst pełnionych przez nią funkcji. Krytycy zarzucają autorom tych koncepcji szkoły przecenianie funkcji socjalizacyjnej, dążenie do urabiania ucznia, realizację tzw. ukrytych funkcji, nazywają szkołę *totalną* (pojęcie E. Goffmana w artykule: *Interpersonal Persuasion* z 1956 roku).

Ujęcie szkoły jako organizacji ma ścisły związek z nauką o organizacji i zarządzaniu, która posługuje się pojęciami z zakresu ogólnej teorii systemów, prakseologii i cybernetyki. Przedstawicielami tego podejścia są między innymi: F. W. Taylor, M. Weber, E. Mayo, H. le Chatelier (zob. Kuźma 2008: 213), a także T. Kotarbiński i J. Zieleniewski (twórcy prakseologicznej teorii organizacji). „Organizacja”

w szerokim znaczeniu jest to pewien rodzaj całości ze względu na stosunek do niej jej własnych elementów, taką całość, której wszystkie składniki współprzyczyniają się do powodzenia całości, a to z kolei do powodzenia części (Kotarbiński 1958: 75). „Organizacja” to duży zespół ludzi powiązanych bezosobowymi zależnościami, stworzony dla realizacji określonych celów (Giddens 2007: 367). Najważniejszymi cechami organizacji są: celowość, sposób zorganizowania, wyodrębnienie z otoczenia oraz poddanie kierowaniu, tj. oddziaływaniu zmierzającemu do osiągnięcia celu działania (Adamik, Matejun 2012: 50).

Szkoła jako organizacja skupia pewną liczbę osób współpracujących ze sobą w zakresie osiągnięcia jakiegoś ostatecznego celu. A. Langenohl uważa: „Aby go osiągnąć, zadania podzielone są między wyspecjalizowane osoby, pełniące określone funkcje, umożliwiając działanie organizacji poprzez dobre odgrywanie nadanych tym osobom ról. Organizacja posiada system administracyjny oraz kaskadowy system komunikacji. Co więcej, tworzą się spontaniczne grupy nieformalne dla zwiększenia efektywności w dążeniu do celu. Jest związana z określonym, fizycznie istniejącym miejscem, którego kształt i wyposażenie wpływa na procesy przebiegające w jej murach” (za: Januszewska, Kulesza, Kwiatkowski, i inni 2015: 99).

Szkoła jako organizacja ucząca się

Szkole przypisuje się miano „organizacji uczącej się”. Podstawą koncepcji organizacji uczącej się jest uczenie się organizacyjne (R. M. Cyert, J. G. March, C. Argyris, D. A. Schön, L. R. Daft, K. E. Weick, B. Levitt, M. Bratnicki i inni). Idea organizacji uczącej się zrodziła się pod koniec XX wieku dzięki książce P. M. Senge „Piąta dyscyplina. Teoria i praktyka organizacji uczących się”. Autor określa „organizację uczącą się” jako zdolną do samopoznania, zrozumienia swoich problemów i doskonalenia się, która po prostu umie się uczyć na własnych błędach i sukcesach (Senge 1998: 12). Definicje „organizacji uczącej się” formułują także: D. A. Garvin, R. Dilworth: M. Gephart M., V J. Marsick, M. van Buren, M. Spiro (zob. Antczak 2014: 231). Sednem organizacji uczącej się jest jej nastawienie na ustawiczne zdobywanie wiedzy, dzięki temu organizacja jest w stanie dostosowywać się do ustawicznych zmian otaczającego ją świata (Elsner 2010: 23). Szkoła jako organizacja ucząca się posiada zatem cechy organizacji opartej na wiedzy, którą wyróżniają: struktura zasobów i inwestycje w niematerialne zasoby; zarządzanie wiedzą, kształtowanie relacji z otoczeniem; struktura organizacyjna; specyficzne role i określone zakresy pracy ludzi (Mikuła 2007: 33).

Przekształcanie szkoły w organizację uczącą się, jest długotrwałym, złożonym i trudnym procesem, jednak możliwym do realizacji (zob. Potyrała 2017: 5-7). „Zasadniczą ideą, jeśli chodzi o zmianę szkoły, powinno być przechodzenie od szkoły tradycyjnej do uczącej się i ustawicznie doskonalącej, z elementami szkoły alternatywnej, a więc dobrze zorganizowanej i demokratycznej” (Banach 2006: 114). Zmierzanie szkoły (na każdym poziomie edukacji) w kierunku organizacji uczącej się, stawia w centrum jej zainteresowań i działań pojęcie „jakości”. „Szkoła jakości” nastawiona jest na spełnienie oczekiwań wszystkich nią zainteresowanych, na osiągnięcie standardów i wyznaczanie w sposób ciągły nowych elementów prowadzących do systematycznych ulepszeń (Nowosad 2003: 106, 130-131), do których należą między innymi: wspieranie samodoskonalenia; propagowanie przykładów dobrej praktyki; organizowanie wymiany doświadczeń; promowanie wdrażania innowacji; sprzyjanie poszukiwaniu coraz lepszych rozwiązań; poważne traktowanie głosów płynących z dołu organizacji, wyciąganie z nich wniosków (Fura 2007: 221). Spełnienia tych i wielu

innych standardów przypisywanych szkole jako organizacji uczącej się oczekuje się także od szkoły wyższej pretendującej do miana aktywnej, twórczej i nowoczesnej.

Wyzwania szkoły wyższej jako organizacji uczącej się

Szkoła wyższa stanowi jeden z elementów systemu edukacji. W tradycyjnym ujęciu jest postrzegana jako miejsce wytwarzania i przekazywania wiedzy („świątynia wiedzy”), ośrodek potencjału intelektualnego społeczeństwa i depozytariusz kultury narodowej. Koncepcja ta jest odmienna od nowoczesnego podejścia, które określa ją jako podmiot na rynku usług edukacyjnych, korporację zajmującą się świadczeniem bogatej oferty usług edukacyjnych na konkurencyjnym rynku (Maciąg 2005: 23).

A. Piasecka postrzega zasadniczą rolę szkoły wyższej w budowaniu gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwa informacyjnego – jest nią nie tylko tworzenie, aktualizowanie i przekazywanie wiedzy, ale również dostosowanie wymagań do otoczenia. Autorka podkreśla znaczenie jakości kształcenia studentów i badań naukowych. W nowoczesnej koncepcji szkoły wyższej podkreśla jej rangę w procesie wytwarzania wiedzy służącej rozwiązywaniu problemów społecznych, ekonomicznych, przemysłowych (zob. Piasecka 2012: 156, 157-158). Innymi słowy, zasadniczą rolą szkoły wyższej jest prowadzenie działalności edukacyjnej i badawczej oraz aktywne zaangażowanie w budowanie społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy na miarę XXI wieku przy wykorzystaniu zasobów ludzkich, finansowych, fizycznych (Marszałek 2007: 3).

Globalizacja, nowe technologie, wymagania społeczne i inne występujące współcześnie procesy, formułują wymagania wobec organizacji (Child 2005: 29; por. Wojciechowska 2021: 153-154). K. Dyaczyńska wyłoniła zestaw wspólnych wartości reprezentatywnych dla organizacji uczącej się (na podstawie analizy wybranych koncepcji jej przedstawicieli (D. A. Garvina, P. M. Senge’a, S. Goha i G. Richardsa i innych). Wartości te w odniesieniu do szkoły wyższej będą następujące: mistrzostwo osobiste/samorozwój; modele myślowe/kultura/klimat/otoczenie; wizja/misja; uczenie się zespołowe; myślenie systemowe; przywództwo; wiedza/przepływ informacji; informacja/skanowanie otoczenia; eksperymentowanie/uczenie się poprzez eksperymenty; szkolenie; zarządzanie/praktyki zarządcze; struktura/bliskość sieciowa; nagrody i uznanie; *performance management* (metoda skutecznego przekładania strategicznych planów na rezultaty); uczenie się przez doświadczenie; uczenie się od innych; różnorodność operacyjna; koncentracja na pomiarach; wszechstronne wsparcie; procesy robocze (Dyaczyńska 2013: 33).

Zadaniem współczesnej szkoły wyższej jest troska o realizację wymienionych wartości oraz skuteczne zarządzanie w wielu obszarach, do których należą: 1. uwzględnianie w procesie zarządzania niematerialnych wartości szkoły wyższej, co będzie rzutowało na podnoszenie poziomu jej konkurencyjności na rynku edukacyjnym; 2. tworzenie nowoczesnych usług edukacyjnych, które będą oferowały wiedzę w postaci technologii informacyjnych, interaktywnych metod i technik kształcenia, elektronicznych baz danych naukowych szerokiego dostępu, ze wskazaniem praktycznego zastosowania wiedzy; 3. zorientowanie szkoły wyższej na twórcze, przeniknięte intelektualnymi impulsami łączenie okazji, szans i nadziei w związku z nieprzewidywalną przyszłością, w połączeniu z profesjonalizmem pracowników i organizacji w opanowanie narastającej złożoności; 4. zachęcanie do niekonwencjonalnego myślenia, eksperymentowania, formułowania pytań, współpracy i zaangażowania; 5. upowszechnianie powiązań typu sieciowego w relacjach wewnętrznych między składnikami organizacji, jak i partnerami z otoczenia, tworzenie siedzi wymiany wiedzy; 6. wykorzystywanie nowoczesnych i

tradycyjnych doświadczeń w zakresie zarządzania w tworzeniu kompleksowych systemów zarządzania wiedzą, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości pozyskiwania, kreowania, upowszechniania i wykorzystywania wiedzy organizacyjnej; 7. wspieranie otwartych systemów komunikacyjnych zapewniających dostępność, wszechstronność i aktualność informacji dzięki wdrożeniu elektronicznych narzędzi informatycznych oraz zespołowych form współpracy, służącej odchodzeniu od struktury funkcjonalnej i hierarchicznej szkoły wyższej na rzecz procesowych sposobów działania i uzyskiwania efektów; 8. współpraca ze specjalistami najwyższej klasy spoza uczelni, oferującymi wiedzę teoretyczną i praktyczną; 9. orientacja na podmiotowość kompetentnych pracowników i współpracowników, kreowanie kultury wspólnoty profesjonalistów, afirmującej odpowiedzialność, dialog, partnerstwo i zaufanie (Morawski 2005: 146).

Podsumowanie

Współczesna szkoła wyższa stoi przed wieloma wyzwaniami wynikającymi z wysokiej konkurencyjności (na rynku pozostaną tylko silne uczelnie), przyjmowania wysokich standardów osiągania efektów, wysokich wymagań (studentów, pracowników i partnerów, otoczenia społecznego), otwarcia się na nowe trendy i nowe doświadczenia związane z przyszłością. (Bieżącym wyzwaniem szkół wyższych na świecie jest przyspieszenie procesów transformacji uczenia się w wyniku pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, w Polsce dodatkowo jest nim także wdrażanie założonych celów Ustawy 2.0).

Szkoła wyższa jako „inteligentna” organizacja ucząca się, której siłą jest wiedza, kompetencje, wspólnota uczących się partnerów, kreatywność i innowacyjność (zob. Morawski 2005: 143-144) ma szansę spełnić powierzone jej zadania i pokładane nadzieje. W praktyce oznacza to między innymi odejście uczelni od tradycyjnego paradygmatu przekazywania wiedzy do nowego paradygmatu, w którym proces świadczenia usługi edukacyjnej oparty jest na analizie indywidualnych potrzeb uczestników, ich kulturowych doświadczeń (zob. Wojciechowska 2020: 12-13), a także na wykorzystywaniu wiedzy do samodoskonalenia się organizacji. Również realna współpraca szkoły wyższej ze środowiskiem (lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym), dążenie do połączenia wiedzy teoretycznej z praktyką i wiele innych działań (pominiętych w tym artykule, ze względu na ograniczenia publikacji), pozwoli jej na „połączenie świątyni wiedzy z centrum doskonałości” (zob. Piasecka 2012: 158).

LITERATURA

1. Adamik A., Matejun M., Organizacja i jej miejsce w otoczeniu, w: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), Podstawy zarządzania, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012.
2. Antczak Z., Uczenie się organizacyjne i organizacja ucząca się (rozważania analityczno-porównawcze), „Społeczeństwo i Ekonomia” 2014, nr 1.
3. Banach Cz., Zadania i cechy dobrej szkoły jako organizacji uczącej się i doskonalącej, w: Muchacka B (red.), Szkoła w nauce i praktyce edukacyjnej, t. 1, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006.
4. Child J., Organization. Contemporary Principles and Practice, Blackwell Publishing, Oxford 2005.
5. Dyaczyńska K., Konceptualizacja pojęcia organizacji uczącej się w publicznych jednostkach ochrony zdrowia, „Studia Ekonomiczne” 2013, nr 169.
6. Elsner D., Ewaluacja wewnętrzna milowym krokiem ku uczącej się organizacji, „Dyrektor Szkoły” 2010, nr 10.
7. Fura B., Szkoła jako ucząca się organizacja, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia” 2007, t. 41.

8. Giddens A., Socjologia, przeł. A. Szulżycka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
9. Gołaszewski T., Szkoła jako system społeczny, PWN, Warszawa 1977.
10. Januszewska E., Kulesza M., Kwiatkowski M., Odrowąż-Coates A., Perkowska-Klejman A., Wiatr M., W poszukiwaniu teorii szkoły, „Pedagogika Społeczna” 2015, nr 3.
11. Kotarbiński T., Traktat o dobrej robocie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa 1958.
12. Kowolik P., Szkoła jako miejsce edukacji uczniów, „Nauczyciel i Szkoła” 2003, nr 1-2.
13. Kupisiewicz Cz., Dydaktyka ogólna, Oficyna Wydawnicza Graf-Punkt, Warszawa 2002.
14. Kuźma J., Nauka o szkole. Studium monograficzne. Zarys koncepcji, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008.
15. Maciąg J., Wzorzec jakości usługi edukacyjnej, „Problemy Jakości” 2005, nr 2.
16. Marszałek A., Znaczenie uniwersytetów w gospodarce opartej na wiedzy, „Przegląd Organizacji” 2007, nr 7-8.
17. Mikuła B., Pietruszka-Ortyl A., Potocki A., Podstawy zarządzania przedsiębiorstwami w gospodarce opartej na wiedzy, Difin, Warszawa 2007.
18. Morawski M., Problematyka upowszechniania wiedzy między jednostkami organizacyjnymi uczelni, w: T. Gołębiowski, M. Dąbrowski, B. Mierzejewska (red.), Uczelnia oparta na wiedzy. Organizacja procesu dydaktycznego oraz zarządzanie wiedzą w ekonomicznym szkolnictwie wyższym, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa 2005, s. 146.
19. Nowosad I., Perspektywy rozwoju szkoły. Szkice z teorii szkoły, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2003.
20. Okoń W., Nowy słownik pedagogiczny, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001.
21. Piasecka A., Przedsiębiorcza uczelnia jako współczesny model szkoły wyższej, „Ekonomiczne Problemy Usług” 2012, nr 98.
22. Potyrała K., Wstęp, w: Ocetkiewicz I. (red.), Szkoła jako organizacja ucząca się? Perspektywa ewaluacji zewnętrznej, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2017.
23. Schulz R., Szkoła – instytucja, system, rozwój, Edytor, Toruń 1992.
24. Senge P. M., Piąta dyscyplina. Teoria i praktyka organizacji uczących się, przeł. H. Korolewska-Mróż, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 1998.
25. Tillmann K. J., Teorie socjalizacji. Społeczność, instytucja, upodmiotowienie, przeł. G. Bluszcz i inni, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
26. Wojciechowska J., *Homo narrans* – wymiar dziecięcego istnienia, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2020, vol. 15, nr 2(56).
27. Wojciechowska J., Komunikacja i po/rozumienie w przestrzeni działań szkoły wyższej, placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli i placówek oświatowych na rzecz rozwijania kompetencji kluczowych uczniów, w: E. Kochanowska, J. Wojciechowska, A. Herma (red.), Myśleć teorią w praktyce edukacyjnej. Przekraczanie granic w drodze do rozwijania kompetencji kluczowych uczniów, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku Białej, Bielsko-Biała 2021.

УДК 378.6:61.016:[579+578+612.017]:37.04/091.322-042.65

*Дерев'яно Т.В., Звягольська І.М.,
Полянська В.П., Федорченко В.І.*

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава
САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ КАФЕДРИ МІКРОБІОЛОГІЇ,
ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ

Розкрито роль самостійної роботи здобувачів вищої медичної освіти при вивченні мікробіології, вірусології та імунології. Розглядаються особливості організації самостійної роботи студентів з урахуванням сучасних вимог та умов навчання як невід'ємної складової системи освітнього середовища. Авторами акцентовано увагу на тому, що використання самостійної роботи у навчальному процесі кафедри спонукає до активності, самостійності, відповідальності, організованості та застосування творчих здібностей студентів. Наголошено на